

1. Vízben Brown mozgást végző gömbnek tekinthető részecskék szobahőmérsékleten 2 óra alatt átlagosan $10 \mu\text{m}$ -t mozdulnak el. Mennyi utat tennének meg átlagosan ugyanennyi idő alatt, ha a hőmérséklet $0 \text{ }^\circ\text{C}$ lenne? Mekkora a részecskék sugara? (A víz viszkozitási együtthatója $\eta = 10^{-3} \frac{\text{kg}}{\text{ms}}$, hőmérsékletfüggése elhanyagolható.) (6 pont)
2. Egy U feszültségre feltöltött függőleges fegyverzetű kondenzátor negatív fegyverzetéről adott pillanatban leválik egy elektron, melyet az elektromos erő a d távolságra lévő pozitív fegyverzet felé, míg a gravitációs erő lefelé gyorsít. Mekkora lesz a becsapódási sebesség és milyen feszültség esetén lesz ez a lehető legkisebb érték? (8 pont)
3. 28 nA áramerősségű, 10 MeV energiájú, teljesen ionizált, ismeretlen részecskékből álló nyaláb esik egy 0.5 mm vastag szénfóliára, melynek sűrűsége 2g/cm^3 . A nyaláb részecskéi szóródnak a fólián, melyeket egy, a céltárgytól 20 cm-re elhelyezett 1 cm^2 felületű detektorral észlelünk, melynek határfoka 50%. A kísérletben a detektor másodpercenként 10-szor szólal meg, a differenciális hatáskeresztmetszet a detektor szögében $1.83 \cdot 10^{-33} \text{ m}^2$. Milyen részecskékből állhat a nyaláb? (8 pont)
4. Mekkora az első gerjesztett állapotból alapállapotba való átmenet során kibocsátott foton frekvenciák különbsége hidrogén és trícium esetén? (A trícium a hidrogén radioaktív izotópja, atommagja egy protonból és két neutronból áll.) (8 pont)
5. Egy m tömegű, v sebességgel mozgó részecske két fotonra bomlik. Hogyan függ a fotonok haladási iránya által bezárt α szög az m tömegtől? Mekkora lehet α legkisebb értéke? (10 pont)

Az elektron tömege: $m_e = 9.1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$

A nukleon tömege: $m_N = 1.67 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$

Az elemi töltés nagysága: $e = 1.6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$

A Boltzmann-állandó értéke: $k_B = 1.385 \cdot 10^{-23} \text{ J/K}$

A Planck-állandó értéke: $h = 6.626 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$

A fénysebesség: $c = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$